

Economisch dashboard installatiebranche - derde kwartaal 2020

Economisch	Bouw	Installatiebranche
Hypotheekrente, > 10 jaar rentevast Stand: 2,08% Ontwikkeling ▼	Vergunningen woningbouw Stand: 41.058 Ontwikkeling: ▼	Resultaatverwachting 86% verwacht winst Ontwikkeling: ▲
Aantal verhuisde personen Stand: 414.999 Ontwikkeling ▼	Vergunningverlening utiliteitsbouw Stand: € 4.203 mln Ontwikkeling: ▲	Prijsniveau t.o.v. vorig kwartaal -8% hanteert hogere prijzen Ontwikkeling: ▼
Grondstofprijs van koper Stand: € 4.858 Ontwikkeling ▼	Aantal faillissementen Stand: 94 Ontwikkeling: ▼	Scoringspercentage offertes Stand: 47% Ontwikkeling: ▲
Consumentenvertrouwen Stand: -26 Ontwikkeling ▼	Loonindex Stand: 121,1 Ontwikkeling ▲	Orderportefeuille Stand: 9,5 maanden Ontwikkeling ▲
Producentenvertrouwen Stand: -8,7 Ontwikkeling ▲	Materiaalindex Stand: 170,9 Ontwikkeling ▼	

Toelichting ►

Toelichting Economisch dashboard installatiebranche Q3 2020

Corona-economie: afremmen zonder perspectief

Het derde kwartaal van 2020 eindigt met een nieuwe, gedeeltelijke 'lockdown'. Het toenemende aantal coronabesmettingen en de bijkomende druk op vitale onderdelen van de maatschappij waren aanleiding voor nieuwe contactbeperkende maatregelen. Veel huishoudens en bedrijven hebben de afgelopen periode manieren gevonden om met de nieuwe situatie om te gaan. De impact van deze tweede lockdown is mede hierdoor beperkter dan die van de eerste. Zo neemt de mobiliteit van mensen dit maal minder af en is er geen sprake van een sterke stemmingsomslag. Het gematigde actuele beeld vraagt in deze crisissituatie om wat meer duiding. Hoe verhoudt de actualiteit zich tot de weg uit de situatie:

1. Lopende zaken gaan op korte termijn redelijk door, als gevolg van noodsteun wordt de crisis niet direct door bedrijven en huishoudens opgevangen (met duidelijke uitzonderingen in de vorm van de zorg, culturele sector en horeca, etc.).
2. Een (beperkt) deel van het maatschappelijke en economische verkeer is afgeschaald. Opschaling leidt op korte termijn tot meer besmetting en weer meer beperkende maatregelen.
3. Op langere termijn is er vanuit de overheid noch een richting voor een weg uit de acute gezondheids crisis, noch een visie/alternatief op/voor algemeen maatschappelijk, ecologische en economische doodlopende processen.
4. Het beleid volgt een pad van minimale gezondheidsinvesteringen, met een lange uitloop van gezondheidseffecten en economische effecten als gevolg.
5. Een lange periode van afschaling en gebrek aan perspectief/richting/alternatief drukt op de capaciteit van (bouw)plannen en arbeid(productie).
6. Van bredere innovatietrajecten, met een gemoderniseerde verhouding tussen produceren-werken-wonen-consumeren, hernieuwde verdienmodellen, verbeterde werkwijzen/technieken, investeringen en omscholing is nauwelijks sprake.
7. Kortom: er is aansturing en verlichting op korte termijn, maar sturing of invulling op lange termijn ontbreekt,

daardoor komen we niet uit die actuele situatie. Zorg en overheid verrichten kopwerk, maar er is geen aflossing of overname door een nieuwe situatie. Wat overblijft kunnen we scharen onder de 'corona-economie'.

Onzekerheid op middellange termijn is groter dan op korte termijn

Vanuit deze corona-economie, waarin de onzekerheid op middellange termijn groter is dan op korte termijn, kunnen we een blik werpen op een aantal statistieken. Zo is de werkloosheid in september gedaald met 0,2% ten opzichte van de maand daarvoor, vermoedelijk hangt dit samen met een herstel van de economie na de – tijdelijke – heropening van de aanbodkant van de economie. De werkloosheid zal de komende maanden waarschijnlijk (weer) toenemen door een stijgend aantal faillissementen en reorganisaties. Daarbij worden de actuele steunmaatregelen (NOW3) langzaam afgebouwd. Het consumentenvertrouwen, dat al negatief is sinds het begin van de coronacrisis, daalt in oktober licht ten opzichte van september. Dit kunnen we toeschrijven aan de mindere vooruitzichten voor de economische situatie de komende twaalf maanden en hangt samen met de verwachting dat er geen snelle weg uit de corona-economie komt.

Onderliggende vraag en uitdagingen verdwijnen langzaam uit vizier

Op de woningmarkt blijft de krapte zeer groot, hetgeen als belangrijke bron voor werk gezien kan worden. Het aanbod bestaande koopwoningen daalt weer, na een lichte toename door de groei van nieuw aanbod in mei en juni, en de vraag blijft op peil. De transactiepreizen stijgen nog altijd fors en de stemming op de woningmarkt is neutraal. De verkoop van nieuwbouw blijft eveneens vrij stabiel. Ook op dit vlak hebben beperkende beleidsmaatregelen (rondom de verhuurderheffing, stikstof en binnenstedelijk bouwen) een remmende werking, en ook hier is er van overheidswegen weinig sprake van een strategische of coördinerende rol. De manieren waarop marktpartijen de vraag naar woningen kunnen invullen worden vooralsnog als te uitda-

gend of onrendabel beoordeeld. Hierdoor worden productie en productiecapaciteit beperkt. De coronasituatie heeft hier vooralsnog een vertroebelend en complicerend effect, als de situatie lang aanhoudt, zal de vraag naar woningen veranderen en zal de productiecapaciteit mogelijk worden afgeschaald. Dit laatste zal zeker ook mede van invloed zijn op de ontwikkeling van renovatie en verduurzaming. De utiliteitsbouw en industrie tonen dezelfde hoofdkenmerken als we kijken naar beperkingen van de productie door bijvoorbeeld stikstof, al is hier ook sterker sprake van het effect van het afvlakken en ombuigen van de hoogconjunctuur in 2018 en 2019. De vergunningverlening neemt sindsdien over de hele breedte wat af, waardoor de productie de komende kwartalen hoger uitkomt dan de vergunningverlening. Na de productiepiek – we bevinden ons nu rond de top – zal er een daling inzetten. De orderportefeuilles zijn vooralsnog echter behoorlijk gevuld. De huidige ontwikkelingen hebben grotendeels invloed op het opstarten van nieuwe projecten. Veel installatiegerelateerd werk wordt, zeker in de nieuwbouw, nog altijd in een later stadium uitgevoerd. Het negatieve effect van de dalende productie zal waarschijnlijk pas in de tweede helft van komend jaar volgen. Het vooruitzicht van een langere periode van beperkende maatregelen rond corona en het ontbreken van een visie op de economie daarna zal in de utiliteitsbouw drukkend werken op het uitvoeren van werkzaamheden op het gebied van verduurzaming en renovatie. Op den duur kan een afschaling in de industrie ook zorgen voor minder opdrachten. Desondanks zal de label-c-verplichting voor kantoren de komende jaren voor een constante stroom aan werk zorgen. Op het gebied van verduurzaming van de woningvoorraad moeten de komende jaren stappen gezet worden. Hier geldt eveneens dat er op dit moment geen sprake is van vertraging, maar ook dat de benodigde versnelling voorlopig uit lijkt te blijven.